

Delegacija Serbskeho Sokoła wuradźowaše nalěto 1994 w Praze z čěskimi přečelemi wo přihothach na wšosokołski zlět. Wotprawa starostka Michaela Mošowa, Čech Jiří Hora, Pětr Šolta a čestny starosta Jurij Frencl.

23. měrca 1994 wuradźowachu člonoj Sokoła z dr. Zdeněkom Boháčom (3. wotprawa) a Jiřiom Horu (1. wotprawa) wo programje zajězda serbskich Sokołow na Praski zlět. Na wobrazu su dale wotprawa Jurij Frencl, Mikławš Krawc, Michaela Mošowa, Pětr Šolta a Achim Kowar (wobraz deleka).

Po znowazaloženju Serbskeho Sokoła 28. decembra 1993 nawjazachu člonoj towarstwa bórže styki z čěskosłowakskimi přečelemi. To sta so wosebje tež na zakładze přeprašenja, kotraž bě z Prahi na wšosokołski zlět w juliju 1994 došlo. Wosebite iniciatiwy wuwijaše z čěskeje strony znaty přečel Serbow dr. Zdeněk Boháč. Na wulkim zetkanju mjezynarodneho sokołstwa spočatk julija wobdžěli so něhdze sto Serbow, kotřiž wuhotowachu ze Slepjanskim folklornym ansambлом w čěskej stolicy serbski wječor a kotřiž wobdžělichu so tohorunja na swjedženskim čahu po měsće. Na pochodowanje přidružichu so tež Smjerdžecanska rejawanska skupina a Sprjewjenjo.

Na wšosokołski zlět před dšesac lětami dopominamy tež tohodla, zo bychmy sčasom přemyslowali wo formje wobdžělenja Serbow na přichodnym wšosokołskim zléće, kotryž budže w léce 2006 tohorunja w Praze. Na zašłym zléće w léce 2000 dže serbscy Sokoljo zastupjeni njeběchu – to wosebje tohodla nic, dokelž bě w samsnym času serbski swjedžen w Slepom. Mikra Foće: P. Hejduška, M. Bulank

„Hnydom zeskoč a pój sej wobhladač, kak njemožnje tón wobwjert činiš!“ (Rysowance Bohumira Roubala z časopisa SOKOL)

Smjjeć ☺ so směš...

SOKOŁSKE LISTY

Zwobraznjeni Sokoljo Měrcina Nowaka-Njehorńskeho

Motiw serbskeho Sokoła namakamy nimo jedneje nam znateje woljoweje móly słowjenskeho molerja Ante Trstenjaka z léta 1929 drje jeniče w tworjenju Měrcina Nowaka-Njehorńskeho. To drje nikoho dale njezadziwa, słušeše dže serbski moler a publicist Měrcin Nowak sam k najhorliwšim reprezentantom sokołskeho hibanja za čas wobstaća zjednoćenstwa we Łužicy.

W léce 1925 dósta Měrcin Nowak-Njehorński nadawk paradnu uniformu za serbskich Sokołow načisnyč. Pozadk tutoho nadawka běše jich wobdžělenje na VIII. wšosokołskim zléće 1926 w Praze, hdžež chcychu so Serbja runja druhim tež w swjedženskej drasce prezentowač. Tajki načisk je so hač do džensnišeho zdžerža a chowa so w priwatnych rukach w Budyšinje. Tola wobaj na łopjenu předstajenej namjetaj njebušej w tej formje zrealizowanej, kaž bě sej to Nowak-Njehorński spočatnje předstajil. Wón zložowaše so při načisku na elementy paradneje drasty, kajkež jewjachu so w swjedženskej drasce druhich słowjanskich Sokołow kaž čerwjena košla, jězdne cholowy abo wysoke škórnyje. Čerwjena košla so wšak w paradnej uniformje serbskich Sokołow přesadzi. Tež Češa, Polacy, Južnosłowjenjo a Rusojo nošachu čerwjene košle, mjeztym zo mějachy ukrajinacy Sokoljo čěmnomódu a Bołharojo swětožołtu košlu. Čerwjenu barbu

Sedmjo serbscy kralojo na Lubinje, 1927, akwarelěrowana rysowanka

košle přewzachu čěscy Sokoljo jako symbol dobyća, nawjazuju z tym na čerwjene košle italskich narodnych wojowarjow wočo Guiseppy Garibaldua w boju přeciwo Bourbonam w Neapelsko-siciliskim kralestwje na počojcy 19. lěttotka. Hladajo pak na nic njesnadne kóšty, kotraž bychu při wuwjedženju přěnich Nowakowych načiskow za Sokołow nastali, zjednori so paradna uniforma na wo wjele skromnišu wariantu. Tajku wuhladamy na pohladnicy z léta 1927, kotraž bu skladnostnje 2. sokołskeho zléta w Čisku pola Wojerec wudata. Tež ju bě Nowak-Njehorński načisnyč. Jemu pak njezaležeše w přěnim rjedze na předstajenju drasty.

Wuprajenje džěla ma drje přěnjotnje symbolizowač a agitowač sokołsku ideju, w kotrejž zjednoča so buđenje a skrućenje narodneho sebjewědomja na zakładze čěložwučowanskeho kubljanja młodžiny a džěciny. Zo by so tuta duchowna misija posrědkowała, zložuje so Nowak-Njehorński na kruty kanon symbolow, kotryž přeco zaso zasadžuje, hdyž Sokołow zwobraznja. Su to schadžace rańše zerja, lipowy štom, džěla wotemrěty, majestetiski ptak sokoł, staroserbske narowne křiže a mócnje so zmwawoca serbska chorhoj. Schadžace

rańše zerja pokazuja na nadžiju swobody, přichadžaceje z wuchoda. Za tym chowa so synonym słowjanstwa, kotrehož narody běchu z wutworjenjom swojskich narodnych statow po 1918 do swobody kročili.

Zawostaja-li postawa Sokoła na pohladnicy z léta 1927 nimale lyriski a cuni začišč, je zwobraznjenje z léta 1931, kotraž nosy titul „Hój, horje, serbski sokole, zbudž cyłu našu zem!“; rigorozniše, haj nimale militantne. W dalinje wuběžacy jara nisko zapožoženy horicont stopnjuje wulkosć a monumentalnosć figury. Tomu napřečo steji nadměrnje rozryte njebjo, kotraž wučinja nimale dvě třeciny horiconta a podšmórnyje dynamiku a bojowu atmosferu předstajeneje situacije. Rysy wobliča Sokoła su hrube, štož charakterizuje rosudženosć a mužnosć zwobraznjeneho. Wupřestrětej křidle wulkeho ptaka sokoła a so zmwawoca serbska chorhoj tworja nad figuru poškoło. To symbolizuje kruty zwjazk mjez serbstwom a sokołstwom. W tutym zrozumenju stwori Měrcin Nowak wočo léta 1931 tež barbnu rysowanku serbskeho Sokoła w čěložwučowanskej drasce, kotraž dari jednomu z najaktiwnišich Sokołow Janej Meškankej.

Za wuchadziščo swojeho wuměłstwa měješe Měrcin Nowak-Njehorński ludowe wuměłstwo. Běchu to rjekajo ze słowjanskich stawiznow a powěsćow, služace jemu jako přiklad a žorlo – hač bě to zwobraznjenje słowakkeho

Pohladnica z motiwom serbskeho Sokoła, 1927

„Hój, horje, serbski sokole“, 1930, pjerokrjesba

Načiski za paradnu uniformu, 1925, akwarelérwana rysowanka, priwatne wobsydstwo

„Słowjanskaj mandželskaj“ z priwatneho wobsydstwa předstaja módu žónsku w dołhim běłym šaće a muskeho w do kolen saha-cej čerwjenej košli, čěmnomódrje kajdže a jězdnych cholowach kaž tež z přez ramjeni položenym dołhim módrym kabatom. Na hłowje ma šěru kožuchowu čapku ze sokolskim pjerjom nad lěwym wóčkom. Tutu družinu čapkow, kajkuž ju ruscy Sokoljo nošachu, wužiwa Měrcin Nowak přeco znowa jako spó-

znawanske znamjo za to słowjanske. Tak maja na zwobraznjenej powěsći wo sydom serbskich kralach na Lubinje serbscy rjekojjo wone čapki, kaž na příklad w akwarelérwanej rysowance z léta 1927.

Zwobraznjenje serbskeho Sokola a jeho drasty nje-woznamjenješe Měrcinej Nowakej-Nječorínske- mu jeničce re- flekcija abo do- kumentacija spor- toweho hibanja, tež nic, hdyž bě to nimale jenički

Ryčerjo z Lubina, 1933, akwarelérwana rysowanka, priwatne wobsydstwo

wobłuk w tworjenju wuměta w dwacetych a zažnych třicetych létech 20. lěstotka, w kotrymž počahuje so wuměc cyle bjezposrědnje na podawki swjeho časa. W nim korjenja starosłowjanske stawizny a bytosće runje tak kaž šěrjenje idealizowaneho wobrazu wo słowjanstwe a Sokola jako jeho zakonitowarja a narodneho wojowarja njehladajo wěry- wuznaća, nahladow a pochada.

Christina Boguszowa

rjeka Tatrow Jánošika abo ruskeho kozaka Ilje z Muromeca. Měrcin Nowak staja zwobraznjenej Sokolow na samsnu runinu kaž ludowych rjekow, heroizuje a powyšja jich k narodnym wojowarjam. Při tym drje je wliw swjeho wučerja, pólskeho grafikarja Władysława Skoczylasa najwočiwidniši, w kotrehož tworjenju zaběraše zwobraznjenje žiwjenja pólskich Góralow wažne městno.

Romantizowacy a idealizowacy wumětski wid na sokolstwo wotblyščuju so tež w dalšich motiwach Nowaka-Nječorínskeho. Rady wuhotuje wón swjete postawy, kotrež maja serbski abo powšitkownje słowjanski pochad symbolizować, z detailemi ze sokolskeje drasty wšel- akich narodow abo modifikuje jich woblecenje po swójskich předstawach. Tempera z léta 1931

Pawoł Nedo a serbscy Sokoljo

„Pawoł Nedo słuša k najwuznamnišim a najzajimawšim wosobinam serbskeho hibanja 20. lěstotka.“ Zo je tuž sada na spóčatku zjeća ke knize „Pawoł Nedo 1908–1984“ poľnje woprawnjena, to awtorka dr. Annett Brězanec w 352 wobšěrnej ediciji LND (Budyšin 2002) přeswědčuju dopokazuje. Dokładnje čitar zho- ni, „z kotrym idealizmom a z kotrej konse- wencu so Pawoł Nedo za wosud Serbow zasa- džowaše“ (tak A. Brězanec w předślowje). Sym knihu z rjada Spisy Serbskeho instituta z wul- kim zajimom čitał, wuprajam wšak so w slědo- wacym jeničkemu wobsahowemu cyłkej: k po- měrej Pawoła Neda k serbskim Sokolam.

Pawoł Nedo drje njebě člon Serbskeho So- kola (přirunuj wuprajenje na stronje 58), wo wosud towarstwa pak so starosćeše, z mnohimi Sokolami bě wusko spřeceleny. Po tym zo bě w januaru 1932 wučerske městno w Klukšu nastupil, wuwučowaše wot decembra samsneho léta w Chwaćicach, hdžež skutkowaše „Chwa- ćičanske serbske towarstwo a skupina Sokola“ (str. 45). Po nastupje nacionalsocialistow w léce 1933 strachowaše so Nedo wo přichod. W lišće swjowemu přečeljej Oče Wicazej pisaše 14. měrca 1933: „Politiske poměry su tuchwilu chětro strašne. Wočakujemy wšo móžne, jenož nic wjele dobreho za naše Serbstwo. Što budže ze Sokolom? A naša šula pod nowym režimom?“ (str. 48). Kaž druhe jednoty Sokola, tak dyr- bjachu tež w Chwaćicach z džělawosću přestać – w tutej wsi džě bě so jednota hakle w léce 1930 založiła. 28. apryla 1933 buchu wjacori Serbja zajati, pola dalšich přepytowachu bydle- nja. „Pola potřežnych jedneho so předewšěm wo aktivistow Sokola“ (str. 49). Annett Brě-

zanec mjenuje w přispomnjach tute wosobiny: Měrcin Nowak-Nječorínski, Jurij Slodenk, Arnošt Bart, Gustaw Janak, Jakub Šajba, dr. Jan Cyž, Marko Smoler, Pawoł Krječmar, Bjarnat Krawc, Jan Meškank, Pawoł Lubjenski, Michał Nawka, Měrcin Mjeltka, Herman Kóčka, Jan Haješ, Křesćan Tawzynt, Her- našt (měnjeny je po wšem zdaću Jurij Hernašt z Rachlowa – M.K.), Arnošt Bart młódsi, Maks Mjertin, Gustaw Mjertin a Jan Symank. Ni- mo podatych wosobinow móžemy na mnohich městnách knihi čitać, zo běchu dalši Sokoljo abo přečeljo towarstwa Nedowi sobuwowarjow wo serbsku wěc. Mje- nowani njeh su Jan Skala, Mikławš Krječmar, Arnošt Holan, Pawoł Nowotny, Jurij Wjela, Jurij Wicaz-Praski, Pawoł Krawc-Lemišowski, Franc Natuš, Jurij Šewčik-Komorowski.

Na stronje 86 sc. wozjewja Annett Brězanec pod nadpismom „Nedowe prócowanja wo na- twar młodžinskeho a studentskeho džěła“, kak bě Pawoł Nedo po rozpušćenju Serbskeho So- kola spytał młodych Serbow do Domowinske- ho džěła zapřijeć. Jedyn z rezultatow bě, zo přizamkny so sydom serbskich ewangelskich čěložwučowanskich skupin Domowinje. Po hłownej zhromadźiznje Domowiny powoła Ne- do „Meškanka za zamołwiteho za powšitkowne prašenja serbskeje młodžiny, za ewangelsku młodžinu přenese wón Jurij Šewčikej zamoł- witosć“ (str. 87). Politiskich wostojencow dla wšak k wjetšim aktivistam njedóndže („Je- nička wobšěrniša aktiwita bě swjedžen

serbskeje mło- džiny 24. apry- la 1935“ – str. 87.)

Wo powojn- skim stejišću Pawoła Neda k wozrodženju So- kola njeje w kni- ze řeč. To drje to- hodla nic, dokelž njeje jasnych pod- ložkow. Mi je ja- ko jeničke znate, zo wotmě so 17. ja- nuara 1948 w Bu- dyšinje wuradźowa- nje ze zastupnikami Serbskeje Młodžiny (SM), něhdyšimi Sokolami a zastup-

nistwom Domowiny wo prašenjach sporto- wanja w Serbach. K wuslédkej wuradźowanja Nowa doba we wudaću 21. januara 1948 pisaše, zo bě Kontrolna rada w Berlinje z wosebitym wukazom zakazała „wšě zwučowanja wojer- ského a poľwojerskeho razu, dale tež wutwo- rjenje wosebitych čěložwučowanskich organiza- cijow we wjetšich rozměrach“. Tohodla tež w- zrodženje Sokola móžne njebě. Pawoľej Nedej pak na tym zaležeše, zo měli Serbja přeprašenje na wšosokolski zlět do Prahi scěhować. Na jeho namjet wutworichu přihotowanski wuběrk z Ja- nom Meškankom na čole a ze sekretarku Sonju Šajbic (džowka Jakuba Šajby, džzenska knjeni Dučmanowa w Drježdźanach – M.K.). W lécu předstaji 227 hólcow a holcow na wulkim Stra- hovskim stadionje serbske ludowe reje.

Knihu dr. Annett Brězanec wo žiwjenju a skutkowanju Pawoła Neda přečelam sporta doporučamy. M. Krawc

WO PREZENTACIJI SOKOLA W INTERNEČE

Towarstwo Serbski Sokol je aktiwne. Hižo wot julija zašleho léta prezentuje so wone ze swójskej internetnej stronu pod adresu: www.sokol.sorben.com. Tak je wone po wšem swěće prezentne a móže mnohim zajimcam w kraju a wukraju swoje wobličko pokazać.

Wužiwar internetnej sokol- skeje strony namaka na njej tój- što zajimaweho. Titlna strona pokazuje z rubrikami towar- stwo, stawizny, historiske, ak- tualne, wobrazy, člonstwo a kontakty hižo dobry přehlad wo stawiznach a džzensnišim džěle léta 1993 znowa založeneho So- kola. Do toho bě wón wot 1920 do 1933 hižo jara wuspěšnje we wobłuku serbskeho narodneho žiwjenja skutkował. Serbsce a němsce poda- watej so krótki stawizniski zarys a přehlad wo džzensnišim hibanju towarstwa. Zestajenje wu- dospołnjaceje časoweje stawizniskeje tabele njeje wšak tak lochke, wosebje při wuběru jednotliwych podawkow. Tola na čož je so tule zabyło, je „Zetkanje bywšich Sokolow“ dnja 10. měrca 1982 w Budyskim Serbskim do- mje. Mjenuje-li so swjatočne zarjadowanje k

Zetkanje bywšich Sokolow w měrcu 1982 w Budyšinje. Foto: archiw SN

70. rónicy založenja Sokola w léce 1990, ma runje tež tute zetkanje léta 1982 wosebity histo- riski wuznam. Wot 1978 do 1982 bu w tehdyšej Nowej dobrej wozjewjenej seriji „Doprědkarscy Sokoljo“ z 45 portretami bywšich Sokolow a Sokolow. Z njeje bu w NDR zdžěla nacionali- stiski a reakcionarny mjenowany Łužisko- Serbski Sokolski Zwjazk do praweho swětla stajeny. Ze seriju a z po jeje zakončenju orga-

nizowanym zetkanjom wupraji so 34 přítomnym z 45 w nowinje předsta- jonych prócowarjow serbskeho na- rodneho žiwjenja wosebity džak. Na zetkanje bě redakcija Noweje doby přeprašila. Domowina akciju pod- pěrowaše. Na nim předstajistaj mjez druhim Měrcin Nowak-Nječorínski a Pawoł Grojlich z kritiskej scenu sokolske klankodźiwadla, a mnozy přítomni jimachu so słowa, kaž na příklad Radworski braška Michał Rječka, Róženčanski pjekar Pawoł Šořta, Chrošćanski wučer Feliks Hajna, Delnjowujězdčan Gustaw Mjertin a Raľbičan Jurij Frencl. Tuž měš so tuťon podawk na internetnej stronje dokumentować, a do wobra- zoweho poskitka – kotryž njeje tu- chwilu přeco chronologisce zestajeny – móho so zapřijeć tež foto wo zet- kanju, kotrež eksistuje. Tajku sokolsku internetnu stronu wudawać je poprawom dobra iniciatiwa. W jeje aktualnym wobłuku pak njeměšo so nimo zarjadowanjow we Łužicy na kontakty do słowjanskeho wukraja zabyć. Tole wšak je runje nětko z bórzonym přistupom našich słowjanskich susodow k Europskej uniji wosebje wažne.

Alfons Wicaz

Druhdže wo nas

Dopis z Budyšina

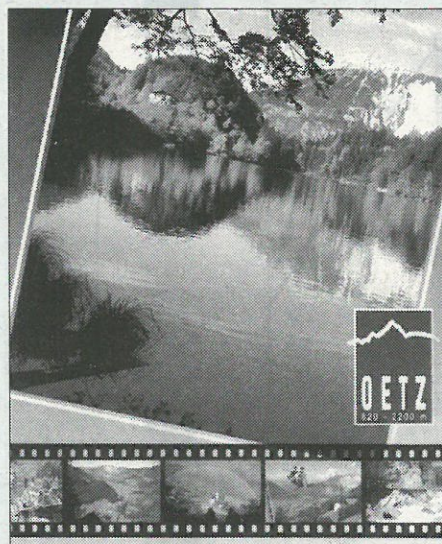

Nazdar do Prahy od redaktora lužickoserbskeho časopisu Sokolské Listy, Zdravím Vás Nazdar! – nebo našim pozdravem, kterému budete také rozumět – „Sportej a narodej – zdari!“ V časopisu SOKOL 7-8/03 na straně 42 jsem našel fotku, která je dokumentem o účasti delegace z Lužice na VII. všesokolském sletu 1920 v Praze. Je z dopisnice vydané, jak je na zadní straně srbsky, česky a francouzsky napsáno, nákladem Českolužického spolku Adolf Černý v Praze 1920 – Lužiči Straně na VII. všesokolském sletu v Praze. Delegace z Lužice měla dvacet členů. Na fotografii jsou někteří pozdější aktivní členové našeho Sokola. Například první sedící vlevo Jakub Skala, vzadu uprostřed Herman Šleca. Vzadu vpravo je Mikławš Krječmar, pozdější profesor na Karlově univerzitě. Mezi ženami v krajích sedí vedle J. Skaly Hanča Kubašec, tehdy studentka v Čechách, pozdější lékařka v Lužici. Někteří Lužičané, kteří u Vás studovali, byli členy českého Sokola, mezi nimi např. Jan Bryl, pozdější profesor v Rusku. Je historickou pravdou, že účast delegace z Lužice na sletu v Praze přispěla k založení první jednoty lužickoserbského Sokola v Budyšině letě v listopadu 1920.

Česki sportowy časopis SOKOL wozjewi we wudaću za nowember 2003 pod nadpismom „Dopis z Budyšina“ nimalo dospolny tekst lista, kotryž bě redaktor Sokolskich Listow do Prahi napisał a w kotrymž bě so na wozjewjeny wobraz wo přebýwanju Serbow na wšosokolskim zléce 1920 w Praze počahował (tutón wobraz bě w čísle 7-8/2003 měšačnika SOKOL). Čitajće list, swoje znajomosće čěšćiny přepruwujće. Zdobom pytaće za zmylkom w tekste – jedne předmjeno je wopacne. Kotre to je?*

*Whodanje: Prawy ma wězo rěkać, zo njejedna so wo Jakuba Skalu, ale wo Jana.

Postrowy z kraja a wukraja

K hodam a nowemu létu je Serbski Sokol wot spřeceljenych towarstwow z Němskeje a wukraja postrowy a přeča přijat. Mjez posytkami bě tež list jednoty Sokol Mníchow-München, w kotrymž serbskich Sokolow z dobom na mjezynarodne zetkanje do šwicarskeho Oetza přeprašuja. W „Tyršowym Oetzu“ budže jako wjeršk volleyballowy turněr. Snadž móhto so tam serbske zastupnistwo wobdžělić.

Veselé Vánoce
&
Měšťi
v Novém (inowém)
roce přeje
všem sokolárn
do Budyšina
Sokol München

Děkujeme za zaslání
"Listy". Teď máme
někdy na shlo-
daron jít na festival

Pozdrav
Tyršova Oetzu
SOKOL MNICHOV
pořádá
31. sokolské setkání v Tyršově Oetzu
29.-31. května 2004